

שימעון צבר

אם תרצו ואם לא תרצו -

אין זו אגדה

מערכה שלישי

תמונה שנייה

מישרד קצין החקירות הראשי של ה"שב"כ. על הקיר תלוים צילומי פורטרט של ראשי השב"כ בעבר ובהווה. מסיבות ביטחוניות מובנות מאלה, כל הפרטים האישיים כמו עיניים, אפים, ושפתיים, נמחקו על-ידי הצנזורה. הריהוט מהודר, אך לא מוגזם. בין ההיטים ארוץ-מש"קאות בעל דלת זכוכית וכורסות מרו"פדות. קצין החקירות הראשי מתהלך אנה ואנה בעצבות ומכוסה את ראשו ציפורניו. מדי פעם במעם הוא מזיז רהיט או את כדאי-הפרחים כדי שהחדר יעשה רושם טוב יותר על מי שייכנס. נשמעת דפיקה בדלת.

קצין: יבוא!

(הדלת נפתחת והחוקר נכנס עם אדולף, הלבוב חליפת שבת נדר לה מסירתו ותלויה עליו כשק, פניו נפוחים, עין אחת כחולה ורפוחה דבוקת לו פה ושם. הקצין פונה לאדולף:)

אני גורא מצטער. (נד בראשו לחוקר שישתלק. החוקר מסתלק בשקם, בלי לעורר חשופת לב) פתחתי כבר בחקירה ואני מבטיח לך שהאשמים יבואו על עונשם בכל תומר הדין. למה אתה עומד? שב בכקשה. (מזיז לאדולף כורסה. אדולף מתיישב.)

אדולף: Sprechen Sie Deutsch?

קצין: Natürlich!

אדולף: (אנחת רווחה) סוף סוף יש עם מי לדבר.

קצין: אפשר להציע לך משהו לשתות? ויסקי, קוניאק, שנאפס, מה שאתה רוצה.

אדולף: מה פתאום השינוי הזה?

קצין: איזה שינוי?

אדולף: קודם כל אתם מענים אותי מכים, מרביצים... אל תבין את זה כאילו אני מתלונן. אני באמת לא מתלונן מפני שזה מגיע לי בצדק. אבל פת"אום אתם מתחילים לפנק אותי.

קצין: המכות הן טעות והאחראי יבוא על עצני. אני מתנצל לפניך מעומק ליבי.

אדולף: איזו טעות?

קצין: אתה לא ערבי אתה?

אדולף: לא.

קצין: איך הצלחת לחדור למרכז החקיר רות שלנו?

אדולף: התחפשתי לערבי.

קצין: כשביל מה?

אדולף: כשביל לדרוש צדק.

קצין: איזה צדק?

אדולף: צדק היסטורי.

קצין: אז אתה מרגל?

אדולף: (בהפתעה גדולה) מרגל?

קצין: תפסיק לשחק ותודעה.

אדולף: מה פתאום מרגל? הסגרת את עצי מי מרצוני החופשי כדי לתת לכם את ההודמנות להעמיד אותי לדין על הפשעים הנוראים שפשעתי כלפי העם היהודי.

משחקים ב.ו.ניח'

לא. איש לא יחשוד בשימעון צבר כסימפטיה לדמותו של אדולף היטלר וכל מה שייצג הוא עדיין מייצג. לא הוא היה מבקש להסב עימו לשולחן בשיחת-רעים בבית-קפה וינאי או ברליני (פניחס שדה), ולא הוא הכריז כאותו שוטה כי "צריך גללות את המאשיטט שבנו ולהשתמש בו כמו אוצר", שכן הוא (המאשיטט שבנו) הינו "האוצר היחידי האמיתי שלנו" (אהרון שב"תא).
לא. שימעון צבר מיטיב לדעת מיהו היטלר ומהו פאשיזם מכדי שירשה לעצמו תעלולי פרובוקציה אינפאנטיליים ממין אלה.

במקום זאת, במחזה שכתב לאחר שנות שתיקה רבות, אם תרצו ואם לא תרצו - אין זו אגדה, הוא משחק ב.ו.ניח'.
ניח לדעת שהיטלר המפלצת לא התאבד ולא נקבר שם בהריסות הבונקר שלו בברלין, ביחד עם פילגשו ואחר-כך אשתו אווה בראון. וניח גם שצודקים אלה הטוענים כי הוא לא שד ולא שליח דמוני של השטן עלי אדמות, כי אם סתם אדם. סתם פסיכופאט ורוצח שההיסטוריה זימנה לידיו, בדרכה המרושעת, את הכלים למימוש מאוויי החולים במציאות.

וניח שאותו טבח עמים ופסיכופאט שרד אחרי מפלתו והוא קורא את הספרים ורואה את הסרטים העוסקים בזוועה שהביא לעולם, והוא מתחיל להבין - בראשונה - מה בעצם עולל. וניח שהוא חוזר בתשובה ומבקש להסגיר את עצמו למדינת היהודים כדי שיתן בה את הדין על פשעיו. וניח שהוא אכן בא לישראל, ביחד עם אווה בראון, למטרה זו.
ניח וניח וניח.

וכל ההנחות ותוצאותיהן המשוערות הרי הן רשומות ומתועדות במחזהו של שימעון צבר - הראשון שכתב אחרי שנים רבות של אלם. וניח שהיו מציגים את המחזה בישראל זו של סינדרום רושלים.
לא! עד כדי כך עוד לא הגענו. את זה אסור אפילו להניח.

נתן זך ■

מערכה רביעית

חדר-ישיבות הממשלה. ריהוט יקר ועשיר מעץ מהגוני. על הקיר המרכזי תמונה גדולה של תיאודור הרצל. משני

צדדי תמונות קטנות יותר של ויצמן ובן-גוריון. במרכז החדר שולחן-דינונים רחב ידיים. בראש אחרי שולחן יושב ראש הממשלה, ולצדדי השולחן חברי-הממשלה. ליד דלת-הכניסה ניצב שומר-סף במדים מתקופת לואי ה-18 (רוקוקו) כולל פאה נוכרית לבנה לראשו. השירים לבושים חליפות-ערב שחורות עם זנבות סנונית, חולצות לבנות ועניבות פרפר. בראש כל שר מינבעת-צילינדר גבוהה שעליה מודפס, באותיות לבנות, תפקידו: "ראש-הממשלה", "שר-החוץ", "שר-הביטחון" וכו'.

כאשר המסך נפתח, כל השירים יוש"בים במקומם. לפני כל שר מונח תיק, מחוץ לשר-בלי-תיק, שר-הניסים-יהונתן לאות תופס תנומה, והוא ישן כשראשו מונח על מרפקיו. ראש-הממשלה דופק בשולחן בפטיש-עץ קטן. הכל משתת"קים ומאזינים.

ראש-הממשלה: קראתי לכם, כיום שבת קודש, לישיבה מיוחדת ורחופה שלא מן המניין, מפני שמשוהו מיר חד ונפלא התרחש, שאינו סובל דיחוי.

(שתיקה עמוקה, כל העיניים מופ"נות אל ראש-הממשלה, מחוץ לשר-הניסים-יהונתן הממשיך לישון. פתאום מצלצל הטלפון.

שומר-הסף מרים את השפופרת. מאזין. מרים את המכשיר. שיש לו כבל ארוך, ונושא אותו אל שר הביטחון)

שר-הביטחון: (לחוך השפופרת) התק"פ: פו! ללא היסוס. (מניח את השפופרת. מוסר את המכשיר לידיו של שומר-הסף, החוזר אל מקומו ליד דלת-הכניסה)

ראש-הממשלה: זהו רגע היסטורי. יותר חשוב אולי מרגע הקמת מדינת יש"ראל. סוף סוף הוא ביריניו.

כולם ביחד: ערפאת!

ראש-הממשלה: לא. אדולף היטלר!

שר-הניסים-יהונתן: (מתעורר לפ"תנו. מרים את ראשו) ניסים ונפלא!

אותו (חוזר לישון)

שר-הבריאות: אבל הוא מת. התאבד

בבונקר, בברלין.

ראש-הממשלה: גם אני חשבתי כך, אבל הוא חי וקיים וביריניו הבטוחות.

שר-הדתות: השבח לאל אלוהי ישראל, אל כורא עולם!

שר-הביטחון: השבח לשרות-הביטחון!

שר-החוץ: איך תפסנו אותו?

ראש-הממשלה: לא תפסנו אותו. הוא בא לכאן מרצונו והסגיר את עצמו ביידינו.

כולם ביחד: מה?

ראש-הממשלה: כמו שאמרתי, הוא בא לכאן מרצונו החופשי והסגיר את עצמו ביריניו.

שר-החוץ: מה פתאום?

ראש-הממשלה: הוא מתחרט על מה שע"שה. מודה על פשעיו ורוצה שנע"מיד אותו למישפט על כל מה שע"רל לנו.

שר-החוץ: ככה סתם. בא והסגיר את עצמו בלי להתייעץ איתי או עם מישהו ממישרד-החוץ?

ראש-הממשלה: מסתבר.

שר-החוץ: זה לא יכול להיות רציני. מיש"הו מותח אותנו.

ראש-הממשלה: זו לא מתיחה. זה רציני מאוד. ברקנו הכל ביסודיות. הוא באמת אדולף היטלר.

שר-המישפטים: והוא מודה באשמתו?

ראש-הממשלה: על כל אשמה ואשמה ועל כל סעיף וסעיף. אינו מכחיש